

Гончарук О.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА ТА ЗАКОНУ

Ще до початку свого навчання на юридичному факультеті в моєму розумінні поняття «право» і «закон» були подібними, але вивчаючи навіть базові дисципліни в сфері права я зрозуміла, що варто і необхідно встановити відмінність і багатогранність цих понять.

Почати слід із трактування терміну, оскільки вже на цьому моменті починаються суттєві розбіжності в розумінні та сприйнятті. Тлумачний словник української мови визначає слово «закон» аж у п'ятьох значеннях. У сучасній мові основною сферою використання цього терміна є юридична наука та практика. Однак, якщо звернутися до юридичних словників, підручників та навчальних посібників з теорії держави і права, то і тут звертає на себе увагу неоднозначність розуміння поняття закону. Зокрема, розглядають поняття закону у вузькому та широкому значенні. У вузькому розумінні - як нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили, прийнятий вищим представницьким органом державної влади або безпосереднім волевиявленням народу (в порядку референдуму), що регулює, як правило, найбільш важливі суспільні відносини. У широкому розумінні - як нормативно-правові акти в цілому; всі встановлені державою загальнообов'язкові правила; як будь-яке джерело права; як синонім поняття права, а точніше, законодавства [1, с. 284].

Так само все неоднозначно і з поняттям «права», адже дуже важко передати весь спектр властивостей, ознак, характеристик, зв'язків. Будь-яка дефініція буде лише в загальному окреслювати це об'ємне і складне явище. Право - це система загальних загальнообов'язкових, формально-визначених правил поведінки, які встановлюються, охороняються і гарантуються державою з метою врегулювання найважливіших суспільних відносин [2]. Таке визначення права належить до нормативного підходу право розуміння.

Зміст зв'язку права і закону полягає в тому, що закон як відображення державної волі має бути адекватним формулюванням права, яке об'єктивно виникає в суспільстві. Коли говориться про відповідність закону праву, під останнім розуміється передусім так зване «природне право» - мораль, свобода, справедливість, рівність. Саме воно (як ідеал) і служить критерієм для оцінки діючого позитивного права, закону [3].

Та чи будь-який прийнятий закон доцільно вважати правовим?

Оскільки законодавча діяльність створюється людьми та залежить від них, то цілком доречно допускати можливість помилок, невідповідності документам вищої юридичної сили чи гірше того – свавілля. Тому важливо розглянути ще такий термін як «правовий закон».

Правовий закон, законодавчий акт, що створений на основі принципу верховенства права і має на меті своїм регулюванням забезпечити розвиток людини, громадянського суспільства і держави в правових межах. Інакше кажучи, правовий закон - це право, що набуло офіційного, формального вираження, конкретизації і забезпечення, тобто набуло легалізованої, законної сили завдяки суспільному визнанню [3].

Також варто зазначити, що в багатьох країнах світу існує спеціальна процедура перевірок змісту законів, так званий «конституційний контроль». Згідно зі статтею 147 Конституції України «Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України законів України».

Формула «Право створюється суспільством, а закон - державою» найбільш точно виражає розмежування права і закону. Потрібно тільки не забувати про єдність правового змісту і правової форми і можливих протиріччя між ними. Правовий зміст, не зведений в закон, не має гарантій реалізації, а значить, не є правом у точному сенсі цього слова. Закон може бути неправовим, якщо змістом його стає свавілля державної влади. Подібні закони можна визначити як формальне право, тобто право з точки зору форми, але не змісту [4].

Отже, право - це явище соціальне, яке покликане врегульовувати суспільні відносини, перебуває в постійному русі, вдосконаленні, зміні, доповненні, скасуванні. Та для того щоб право виконувало свої функції необхідно звертатися до вужчого, чіткого, спеціалізованого явища - «закону». Не варто протиставляти право і закон, як і ототожнювати їх. Вони існують на різних рівнях правової реальності, так як закон сам по собі має вужче поняття, а право ширшому. Право використовує закон як один із можливих її текстуальних джерел. Різноманіття цих джерел не вичерпується законом, хоч би цей закон був і правовим.

Література

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Юрид. думка, 2012. 1020 с.
2. Портал: Право. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. URL: https://pidru4niki.com/1200022743094/pravo/spivvidnoshennya_prava_zakonu
4. Право і закон. Проблеми їх співвідношення. 2009. URL: https://ua-referat.com/Право_і_закон_Проблеми_їх_співвідношення